

บทบาทขององค์กรชุมชนในการป้องกันความเสี่ยงของเด็กและเยาวชน:

กรณีศึกษาชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

THE ROLE OF COMMUNITY ORGANIZATION ON CHILD AND YOUTH RISK
PREVENTION: A CASE STUDY OF THOUNG SONG HONG 324 HOUSING COMMUNITY,
LAK SI DISTRICT, BANGKOK.

ปรวิ้น จันทรังษี¹

บทคัดย่อภาษาไทย

ความเสี่ยงทางสังคมของเด็กและเยาวชนในชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 มีสาเหตุมาจากการพัฒนาทางสังคม ทำให้มีผู้อาศัยในชุมชนมาจากหลากหลายพื้นที่ จึงทำให้ขาดสำนึกของความเป็นชุมชนทำให้ขาดการดูแลเอาใจใส่ทั้งด้านสภาพแวดล้อม และด้านสังคมในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนอยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสมสำหรับการพักอาศัย เช่น ปัญหาสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นต้น สภาพการณ์เหล่านี้ได้สร้างความรู้สึกไม่มั่นคงในการพักอาศัย และกลายเป็นความเสี่ยงทางสังคมต่อเด็กและเยาวชน องค์กรชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 มีการจัดการกับความเสียหายทางสังคม โดยอาศัยกระบวนการจัดการชุมชนให้น่าอยู่ และการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ซึ่งเริ่มจากการปรับปรุงแก้ไขด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องดูแลได้ง่าย ควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดและจัดกิจกรรมฝึกอบรมวินัย เพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การจัดการความเสี่ยงทางสังคมเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรม ก็คือ ศักยภาพและความสามารถของผู้นำองค์กรชุมชนที่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนกระบวนการให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ผลจากการศึกษาพบว่าหากการป้องกันความเสี่ยงจะเกิดความยั่งยืนได้นั้น คือ การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพจึงมีความสำคัญและจำเป็น

English Abstract

This study shows that social risk of child and youth in Thoung Song 324 housing community is caused by social development. People in this community came from many different areas; therefore, they lack of sense of belonging and overlook environment and social issues in this community. The situations this community is facing such as environmental problems and drug dealing problems make it difficult to live here. These occurrences make habitants feel unsecured and became social risk on child and youth.

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thoung Song Hong 324 housing community organization has managed these social risks by using the process of livable community and process of strengthening community which originated from reconstructing physical environment in order to inspect easily as well as initiating drug surveillance activities and discipline training activities to protect youth from deviation behaviors. The most important condition that makes the social risk management more efficient and concrete is the potential and ability of the leader of this community who plays a crucial role in the process of movement to get along well. This study discovers that for risk protection processes become sustainable, a building of new potential leader is important and necessary.

1) ความเป็นมาความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้สร้างความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมากมาย แต่ในขณะเดียวกันได้มีผลกระทบจากความเจริญดังกล่าวได้สะท้อนกลับทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม จนกลายเป็นปัญหารุนแรงส่งผลกระทบในวงกว้าง อาทิ ปัญหายาเสพติด ปัญหาสภาพแวดล้อม ฯลฯ ปรัชญาการณดังกล่าวได้สร้างความรู้สึกให้สมาชิกในสังคมเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย และเกรงกลัวที่จะได้รับอันตรายจากสถานการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้น (Ulrich Beck :1992 and Anthony Gidden: 2000) เมื่อพิจารณาถึงพื้นที่ที่มีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมนั้น กรุงเทพมหานครถือเป็นพื้นที่ที่เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เพราะเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาที่สำคัญที่สุดของประเทศ จึงทำให้มีการอพยพของประชากรจากทุกสารทิศเข้ามา ผลด้านหนึ่งที่ตามมาคือ การเกิดชุมชนใหม่ๆ ในเขตเมืองและชานเมืองเพิ่มมากขึ้น แต่ด้วยสภาพความเป็นจำเป็นทางเศรษฐกิจทำให้ผู้คนไม่ได้พักอาศัยในบ้านเรือนของตนเท่าใดนัก จึงทำให้ขาดความรู้สึกผูกพันในพื้นที่ใหม่ และกลุ่มคนใหญ่ที่อยู่ในบริเวณเดียวกันโดยปริยาย จึงทำให้ลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเมืองจึงมีลักษณะความเป็นสังคมต่างคนต่างอยู่ขาดการดูแลผูกพันซึ่งกันและกัน จึงมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน เพราะการขาดผู้ใหญ่ที่เข้ามาดูแล จึงทำให้สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กเข้ามามีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชน กล่าวคือ จากการศึกษาของสมพงษ์ จิตระดับ (2550) พบว่า ร้อยละ 50 ของชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ประกอบด้วยพื้นที่อบายมุข อาทิ ร้านเกม ร้านขายเหล้า ร้านคาราโอเกะ ที่เข้าถึงได้ง่ายกว่าพื้นที่ดี อาทิ สวนสาธารณะ สนามกีฬา ซึ่งล้วนมีน้อยอีกทั้งใช้การไม่ได้ สอดคล้องกับปรากฏการณ์ในพื้นที่เขตหลักสี่เป็นพื้นที่หนึ่งในกรุงเทพมหานครที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาในพื้นที่เนื่องจากเป็นที่ตั้งของศูนย์ราชการสำคัญหลายแห่ง และอยู่ในบริเวณเส้นทางคมนาคมสายหลักเชื่อมต่อไปในเขตเมืองและนอกเมือง

2) วัตถุประสงค์การวิจัย

(1) วิเคราะห์กระบวนการชุมชนเข้มแข็งและการจัดการชุมชนน่าน้อยอันทำให้เกิดการดูแลและป้องกันความเสี่ยงทางสังคมของเด็กและเยาวชนขององค์กรชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324

(2) วิเคราะห์บทบาทขององค์กรชุมชนในการดูแลและป้องกันปัญหาความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนในชุมชน

(3) เสนอแนะแนวทางการดำเนินงานด้านการดูแลและป้องกันความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนให้กับองค์กรชุมชนอื่นๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร

3) คำถามการวิจัย

กระบวนการสร้างชุมชนเข้มแข็ง และการจัดการชุมชนให้น่าน้อย โดยองค์กรชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 สามารถดูแลและป้องกันเด็กและเยาวชนจากความเสี่ยงทางสังคมได้อย่างยั่งยืนหรือไม่อย่างไร

4) ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาจะใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีกลุ่มประชากรเป้าหมายเป็นสมาชิกในชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ทั้งกลุ่มผู้ใหญ่และเยาวชน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสมาชิกแกนนำเครือข่ายภาคประชาชนในพื้นที่ เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์กลุ่ม และการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาปรากฏการณ์และตรวจสอบข้อมูลตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550 - มิถุนายน พ.ศ. 2552

5) คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำตามสถานภาพของบุคคลนั้น ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (*ราชบัณฑิตยสถาน, 2549: 208*) แต่ในการศึกษานี้ หมายถึง บทบาทของผู้นำและคณะกรรมการชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324

องค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีระบบการจัดการที่สมาชิกของชุมชน จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ พัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม หรือพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในกลุ่ม (*พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543*) ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง คณะกรรมการชุมชนและสมาชิกในชุมชนที่ทำหน้าที่เป็นแกนนำจัดการให้เกิดการดำเนินการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคมในชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

เด็กและเยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุระหว่าง 0-25 ปี โดยเด็กเป็นผู้มีอายุระหว่าง 0 – 18 ปี และเยาวชน เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี (*พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550*) แต่ในการศึกษานี้ ช่วงอายุเด็กและเยาวชนจะพิจารณาจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนเป็นสำคัญ การดำเนินงานของชุมชนที่ผ่านมาได้มีเด็กและเยาวชน ที่อยู่ระหว่าง ระดับชั้นอนุบาล – อุดมศึกษา โดยเยาวชนต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครอง

ความเสี่ยง หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลเกี่ยวกับประสบการณ์อันตรายที่มาจากผลกระทบของการพัฒนาสังคม ซึ่งความตระหนักในประสบการณ์ดังกล่าวมาจากความรู้ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และ สถาบันทางสังคม (*Tony Bilton et al., 1996: 668*) ทั้งนี้ในการศึกษาไม่ได้พิจารณาความเสี่ยงจากผู้เชี่ยวชาญ แต่พิจารณาจากทัศนคติของผู้พักอาศัยในชุมชนที่มองว่าเป็นปัญหาสังคมที่กระทบต่อเด็กและเยาวชนในชุมชน และสถาบันทางสังคม คือ องค์กรชุมชน

6) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้แบ่งการทบทวนแนวคิดออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ การทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับชุมชน โดยเลือกศึกษา แนวคิดเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน และแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง แนวคิดทั้งสองนี้มีความคล้ายคลึงในประเด็น คือ ผู้นำชุมชนเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการดำเนินงานในชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนที่นำมาสู่ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนร่วมกัน และการขยายแนวคิดการทำงานไปสู่ภายนอกชุมชน แต่ส่วนที่ต่างกัน คือ แนวคิดเมืองน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืนจะเน้นผลลัพธ์ในการจัดการทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านสภาพแวดล้อมในชุมชน ส่วนแนวคิดชุมชนเข้มแข็งจะสะท้อนภาพของกระบวนการทางด้านการคิด และวิธีการปฏิบัติของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน ส่วนที่ 2 คือ การทบทวนแนวคิดเรื่องสังคมความเสี่ยง เพื่ออธิบายลักษณะสังคมความเสี่ยงว่าเป็นสังคมที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการพัฒนาแบบทันสมัย จนมีผลทำให้ผู้ที่อาศัยในสังคมนั้น ๆ เกิดความรู้สึกว่าตนมีความไม่มั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต จึงค้นหาวิธีการจัดการกับความเสี่ยงในลักษณะต่างๆ แนวคิดดังกล่าวนี้ได้นำมาใช้ในส่วนของทำความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะของความเสียหายทางสังคมในชุมชนที่ผู้ใหญ่มองว่าจะเป็นผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอันนำมาสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาขององค์กรชุมชน

7) ผลการศึกษา

ชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ชุมชนนี้เป็น 1 ใน 28 ชุมชน ภายในพื้นที่โครงการเคหะทุ่งสองห้องที่ก่อสร้างโดยการเคหะแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 โครงการนี้มีลักษณะพิเศษคือเป็นโครงการบ้านสร้างบางส่วน (sites and services with core house) ผู้พักอาศัยต้องรับภาระหน้าที่ในการต่อเติมบ้านเรือนเอง สภาพบ้านเรือนที่ไม่พร้อมสำหรับการอยู่อาศัยตั้งแต่ต้น จึงทำให้ในระยะแรกๆ มีผู้อาศัยในชุมชนจำนวนไม่มากนัก ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2533) อันเป็นช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ผลจากการพัฒนาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในพื้นที่คือ การก่อสร้างเส้นทางด่วนสายอุดรภิมุข (ดอนเมืองโทลเวย์) ศูนย์ราชการที่สำคัญหลายๆ ได้ทยอยย้ายที่ทำการใหญ่แห่งมายังบริเวณถนนแจ้งวัฒนะ และการกำหนดให้ย่านสะพานใหม่เป็นศูนย์กลางธุรกิจทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานคร จากตัวอย่างปัจจัยทางด้านคมนาคม และด้านเศรษฐกิจได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในชุมชนเคหะทุ่งสองห้องอย่างเห็นได้ชัดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 ชุมชนเคหะทุ่งสองห้องเกิดการขยายตัวไม่สอดคล้องกับผังชุมชนเดิม เห็นได้ชัดว่ามีการก่อสร้างและใช้พื้นที่อย่างไม่มีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะการเกิดปัญหาจุดอับแสงอันเนื่องจากการต่อเติมบ้านเรือน การใช้พื้นที่สาธารณะสำหรับการทิ้งขยะ อีกทั้งมีการใช้ยานพาหนะจำนวนมาก จึงเกิดการแย่งใช้พื้นที่ถนน

จากสภาวการณ์ปัญหาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และ สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ผู้พักอาศัย ในชุมชนเคหะทุ่งสองห้องทั้ง 28 ชุมชนต่างรับรู้ จากประสบการณ์ตรงในการพักอาศัย จนกลายเป็น ทัศนคติต่อความเสี่ยงนั้น ทำให้ผู้พักอาศัยมีการจัดการกับความเสี่ยงที่อาจจะมากกระทบกับตนเองด้วย วิธีการที่แตกต่างกันออกไป ส่วนหนึ่งคือการอพยพออกไปอาศัยในพื้นที่อื่นที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า แต่อีกส่วนหนึ่งเลือกที่จะหาทางแก้ไขปัญหา เพื่อสร้างความรู้สึกรับประกันความปลอดภัยให้กับตนเอง ครอบครัว และชุมชน ซึ่งคนกลุ่มหลังนี้ คือ กลุ่มคณะกรรมการชุมชนและชาวบ้านแกนนำในชุมชนเคหะทุ่งสอง ห้อง 324 ที่ได้เริ่มต้นแก้ไขปัญหภายในชุมชน² ซึ่งต่อมาแนวทางของชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ได้

²การแก้ไขปัญหาสภาวการณ์เสี่ยงในพื้นที่ เริ่มมีกระบวนการชัดเจนหลังปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา เนื่องมาที่มีการ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างคณะกรรมการดูแลชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง จากเดิมชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง มีคณะกรรมการ 1 ชุด ดูแลทั้งหมด 28 ชุมชน แต่เมื่อชุมชนเคหะทุ่งสองห้องได้เปลี่ยนไปอยู่ภายใต้การดูแลของกรุงเทพมหานคร จึงทำให้ชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง มี คณะกรรมการชุมชนประจำชุมชนของตนเอง อีกทั้งมีงบประมาณสำหรับการพัฒนาชุมชนเป็นประจำทุกเดือน จึงทำให้ชุมชนเคหะทุ่ง สองห้อง 324 สามารถเริ่มดำเนินการแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนภายในชุมชนได้

1) การจัดการชุมชนนอากู่

การดำเนินการนี้เป็นการจัดการที่เน้นการสร้างความรู้สึกปลอดภัยทางด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมในชุมชน จึงเริ่มต้นจัดการด้านกายภาพ ด้วยการปรับปรุงพื้นที่ว่างที่มีปัญหาการทิ้งขยะ และมีวัยรุ่นมาเสพยา ให้กลายเป็นสนามเด็กเล่น ควบคู่กับการจัดการด้านสภาพแวดล้อม ด้วยการแก้ไขปัญหาแสงสว่างบริเวณทางเดินของชุมชนในเวลากลางคืน โดยอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านในการเปิดไฟบริเวณหน้าบ้านของตน และการควบคุมเสียงจากการขับซี้จักรยานยนต์ด้วยความเร็วสูง ด้วยการทำคันชะลอความเร็ว การดำเนินงานจัดการชุมชนให้น่าอยู่นี้ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงในชุมชนให้เห็นได้ชัดเจน ผู้อาศัยในชุมชนได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงที่รวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในแนวทางของชุมชน อันเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความร่วมมือกับผู้พักอาศัยในการเข้ามาร่วมดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน นอกจากนี้ยังมีส่วนทำให้ ผู้นำองค์กรชุมชน สามารถประสานขอความร่วมมือจากภาครัฐ (สำนักงานเขต) และภาคการเมืองท้องถิ่น (ส.ก. ส.ข.) ให้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานที่ต่อยอดจากวิริเริ่มของชุมชน โดยเฉพาะในส่วนที่ชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้เอง เช่น งบประมาณในการทาสีพื้นสนามเด็กเล่น อุปกรณ์สนาม เพื่อให้ผู้พักอาศัยสามารถใช้ประโยชน์จากการปรับปรุงได้ประโยชน์สูงสุด

ความร่วมมือที่เกิดขึ้นนี้ มีผลทำให้สภาพแวดล้อมในชุมชนโดยรวม เป็นพื้นที่ปลอดภัยในการพักอาศัย โดยเฉพาะพื้นที่สนามเด็กเล่น ทำให้ผู้พักอาศัยในชุมชนทุกกลุ่มได้มาร่วมกลุ่มทำกิจกรรม สร้างความสัมพันธ์ ความคุ้นเคยระหว่างกัน ทั้งการทำกิจกรรมนันทนาการในชีวิตประจำวัน เช่น การออกกำลังกาย การพบปะพูดคุย หรือการทำกิจกรรมของคนในชุมชนตามเทศกาลต่างๆ เช่น การทำบุญปีใหม่ การทำบุญวันผู้สูงอายุ เป็นต้น การดำเนินการที่ปรากฏนั้นเป็นถือว่าเป็นการแก้ไขปัญหาดตามหลักตรรกะ (Logic) และการแก้ไขปัญหาดังกล่าวส่งผลให้เกิดพื้นที่สาธารณะ ชาวบ้านได้เข้ามาพบปะมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวได้ว่าสนามเด็กเล่น ทำให้มีพื้นที่ที่ทำให้เกิดการพบปะพูดคุย จึงเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมตัวกันของคนในพื้นที่เดียวกัน ดังนั้น การปรับปรุงด้านกายภาพจึงมีส่วนที่จะเสริมสร้างความรู้สึกร่วม (sense of belonging) ความเป็นชุมชน อันเป็นพื้นฐานของการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม

การจัดการด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นนี้ ได้สอดคล้องกับการจัดการให้ชุมชนเกิดความน่าอยู่ สำหรับผู้พักอาศัยทุกกลุ่มในชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่มีเวลาว่าง เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงมากที่สุด ดังนั้นการจัดการชุมชนนอากู่ได้สะท้อนให้เห็นบทบาทขององค์กรชุมชนในการจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพราะการจัดการชุมชนให้มีพื้นที่สนามเด็กเล่น และมีการควบคุมสภาพแวดล้อมให้มีความสะอาด และ

การมีพื้นที่กิจกรรมสำหรับเยาวชนในชุมชนนั้น ได้ช่วยส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเกิดการเล่นรวมกลุ่ม อันเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความเป็นอิสระ เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน ผู้ใหญ่ที่เข้ามาใช้พื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน จึงทำให้เด็กและเยาวชนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี เช่น การมีกลุ่มเพื่อนที่ช่วยให้ตนคลายเหงา ในระหว่างที่ผู้ปกครองยังไม่กลับบ้าน หรือการมีผู้ใหญ่ในชุมชนเข้ามาตักเตือนสอดส่อง เมื่อทำตัวไม่เหมาะสม ซึ่งล้วนเป็นภูมิคุ้มกันในตัวเด็กที่จะทำให้ กลุ่มคนเหล่านี้ไม่ก้าวไปสู่การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของสังคม การมีพื้นที่กิจกรรมเยาวชน นอกจากจะทำให้เด็กมีความผูกพันในพื้นที่แล้วยังมีส่วนช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ซึ่งนำมาสู่การมีสำนึกที่จะดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะในชุมชน เมื่อพวกเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

2) การจัดการชุมชนเข้มแข็ง

การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ชุมชนเคหะทุ่งสองห้องทั้ง 28 ชุมชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ได้กลายเป็นทัศนคติของผู้พักอาศัยที่มองว่าเป็นปัญหาร้ายแรงและมีผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน แต่ด้วยสภาพสังคมต่างคนต่างอยู่ ทำให้ผู้พักอาศัยเข้ามารวมกลุ่มลงมือจัดการกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้น การจัดการดังกล่าวได้เริ่มต้นจากผู้นำองค์กรชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนตื่นตัวในการดูแลชุมชนร่วมกัน โดยเริ่มต้นจากการใช้ “ครอบครัวแกนนำ” เป็นกลไกสำคัญในการสื่อสารเพื่อกระตุ้นจิตสำนึกให้กับครอบครัวอื่นๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน และพบว่า การสื่อสารของครอบครัวแกนนำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถชักชวนให้สมาชิกในหลายๆ ครอบครัวเข้ามาร่วมกิจกรรมได้ เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การทำงานของครอบครัวแกนนำเป็นไปอย่างได้ผล มี 2 ประการคือ ประการแรก ระบบความสัมพันธ์ส่วนตัวทำให้ง่ายต่อการขอความร่วมมือ และประการที่สองคือ ความเชื่อมั่นของผู้พักอาศัยในชุมชนที่เห็นกระบวนการทำงานของผู้นำองค์กรชุมชนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชุมชน อีกทั้งแนวทางดังกล่าวได้สร้างให้ชุมชนได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอกในรูปแบบรางวัลความสำเร็จในการประกวดชุมชนหลายๆ ครั้ง เช่น รางวัลชนะเลิศการประกวดชุมชนเข้มแข็ง จัดโดยกรุงเทพมหานคร เมื่อปีพ.ศ. 2546 รางวัลชนะเลิศการประกวดกิจกรรมเยาวชน ชมรม To Be Number One ระดับประเทศ ประเภทชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อปีพ.ศ. 2549 เป็นต้น ทำให้ผู้พักอาศัยในชุมชนเกิดความ

เมื่อครอบครัวแกนนำเข้ามาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับโทษและผลกระทบของยาเสพติด ผ่านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนบริเวณสนามเด็กเล่นในชุมชน พบว่าผู้พักอาศัยในชุมชนได้เข้ามาร่วมระดมความคิดเห็น อันนำมาสู่กระบวนการจัดระบบป้องกันและเฝ้าระวังความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้พักอาศัยในชุมชน ผ่านการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เข้าร่วมทุกกลุ่มเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่สำคัญและชุมชนได้กระทำติดต่อกันอย่างต่อเนื่องผ่าน 2 กิจกรรมหลัก คือ การทำงานเชิงข้อมูล ผ่านการสืบหาข้อมูลผู้ค้าผู้เสพจากผู้พักอาศัยในชุมชน เพื่อให้เกิดการสร้างเป้าหมายที่ชัดเจนในการลดปัญหาความเสี่ยงทางสังคมในชุมชน และการสร้างแนวทางให้สมาชิกในชุมชนอยู่ภายใต้กรอบบรรทัดฐานในสังคมร่วมกัน คือ การรณรงค์ปัญหาเสพติดในชุมชน ในบริเวณสนามเด็กเล่น และบริเวณทางเข้าออกสัญญาณในชุมชน เพื่อกระตุ้นให้ผู้อาศัยในชุมชนได้รับรู้โทษของยาเสพติด ควบคู่กับการจัดกิจกรรมบริเวณสนามเด็กเล่นให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน เช่น การฝึกทักษะการแสดง ทักษะการเล่นกีฬา การจัดเวทีเยาวชน เป็นต้น ซึ่งการจัดกิจกรรมรวมกลุ่มมีเป้าหมายในการฝึกระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และการกล้าแสดงออกร่วมกับกลุ่มเพื่อนดี/ผู้ใหญ่ดี (Positive peer group) ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะชักนำให้เยาวชนไปสู่การมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ช่วยให้เด็กและเยาวชนได้มีการสร้างคุณลักษณะที่ดีในตนเอง ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมรอบตัวที่ไม่เอื้ออำนวยทั้งปัญหาเสพติดที่ยังคงอยู่ และปัญหาการติดเกม que เริ่มเป็นปัญหาสะสมในชุมชนเช่นกัน

องค์กรชุมชนได้จัดกิจกรรมการเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี กิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวมาได้ออกย้าให้สมาชิกในชุมชนรับรู้ ถึงสถานการณ์ความเสี่ยงที่ตนเองและบุตรหลานต้องเผชิญ ซึ่งเป็นวิธีการกระตุ้นสำนึกของสมาชิกให้เข้ามา มีบทบาทในการร่วมกันดูแลชุมชน ผ่านการการทำกิจกรรมร่วมกับบุตรหลานของตนเอง และของชุมชน ความสนิทสนมที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมนั้นได้ทำให้เกิดการดูแลซึ่งกันและกัน อันเป็นเป้าหมายสำคัญของกระบวนการจัดการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาความเสี่ยงในชุมชน

การดำเนินงานขององค์กรชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 เกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงของเด็กและเยาวชน ได้เป็นที่ยอมรับจากผู้พักอาศัยในชุมชน และบุคคลภายนอกทั้งหน่วยงานภาครัฐราชการ รวมทั้งชุมชนต่างๆ ในเขตหลักสี่ โดยจะเห็นได้จากที่ผู้นำชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ได้รับเชิญจากหน่วยงานและผู้นำองค์กรชุมชนต่างๆ ในเขตหลักสี่ไปบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการสร้างการมีส่วนร่วม และกระตุ้นให้ผู้อาศัยในชุมชนเรียนรู้ในการจัดการความเสี่ยงทางสังคมต่อเด็กและเยาวชน ตามแนวทางที่องค์กรชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ได้นำมาปฏิบัติจนเกิดผลเป็นรูปธรรม จนทำ

กระบวนการจัดการความเสี่ยงทางสังคมตามแนวทางของชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ได้อาศัย 2 ขั้นตอนที่ต่อเนื่องกันคือ การสร้างความร่วมมือจากผู้พักอาศัยในชุมชน จากการสร้างสภาพแวดล้อมในชุมชนให้ปลอดภัยเหมาะสมกับการพักอาศัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้พักอาศัยในชุมชนว่าแนวทางการพัฒนาชุมชนที่เกิดขึ้น และกำลังจะดำเนินการต่อไปนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้พักอาศัยทุกคน และการสร้างกิจกรรมที่สามารถสร้างการรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนได้โดยสมัครใจ ควบคู่กับการแก้ไขปัญหาในชุมชน ซึ่งองค์กรชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ได้นำการจัดกิจกรรมป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาความเสี่ยง อีกทั้งยังทำให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ทั้งกลุ่มผู้ใหญ่ที่สามารถเข้ามาดูแลเด็กและเยาวชนได้อย่างทั่วถึง และระหว่างกลุ่มผู้ใหญ่ด้วยกันที่มีโอกาสได้พูดคุย กระชับความสัมพันธ์ อันนำมาสู่ความร่วมมือในด้านต่างๆ อาทิ การขอรับการสนับสนุนสิ่งของเมื่อชุมชนจัดกิจกรรม หรือการหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติดในชุมชน แต่อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่ทำให้การขับเคลื่อนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ บทบาทของผู้นำซึ่งพบว่า เป็นจุดแข็งขององค์กรชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 เพราะผู้นำมีความสามารถ เชื่อสัจย์ และได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกทั้งภายในและภายนอกชุมชน จึงมีส่วนทำให้การจัดระบบป้องกันความเสี่ยงต่อเด็กและเยาวชน ได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่าย ในอนาคตการป้องกันความเสี่ยงทางสังคมจะยั่งยืนหรือไม่ขึ้นอยู่กับการมีผู้นำรุ่นใหม่ ที่มีศักยภาพและความสามารถในการต่อยอดการดำเนินงานจัดการความเสี่ยงทางสังคมให้เกิดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสานต่อการสร้างภาคีพัฒนากับภาคส่วนต่างๆ ตลอดจนความสามารถในการขับเคลื่อนกระบวนการปลูกสำนึกคนในชุมชนให้เห็นประโยชน์ส่วนรวม ปัจจุบันองค์กรชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ยังไม่มีกระบวนการที่ชัดเจนในการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า ปัจจุบันองค์กรชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดูแลและป้องกันความเสี่ยงทางสังคมต่อเด็กและเยาวชน แต่การป้องกันความเสี่ยงทางสังคมจะก้าวไปสู่ความยั่งยืนหรือไม่ใน

8) ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะต่อองค์กรชุมชนในระดับกรุงเทพมหานคร

(1) องค์กรชุมชนควรมีการจัดการพื้นที่กิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการสร้างพื้นที่ทางเลือกภายในชุมชน ให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และ ควรสร้างกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้มีความรู้ และทักษะในตนเอง อันเป็นพื้นฐานสำคัญ ในการป้องกันตนเองจากความเสี่ยงทางสังคมที่อยู่รอบตัว

(2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานเขต สำนักงานป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดกรุงเทพมหานคร และมูลนิธิภูมิพลังชุมชนไทย ควรเข้ามาเป็นภาคีร่วมพัฒนาด้วยการหนุน เสริมองค์กรชุมชน ด้วยการเป็นตัวกลาง เชิญนักวิชาการ นักพัฒนา เข้ามาให้ความรู้กับคณะกรรมการ ชุมชนเกี่ยวกับการบริหารชุมชน ไม่ว่าจะเป็นด้านการประสานงานกับภาคีความร่วมมือต่างๆ ด้านการ ประสานแหล่งทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน ด้านการจัดการเอกสารเพื่อให้เกิดการบริหารงานอย่างเป็น ระบบและสร้างความโปร่งใสในการพัฒนา และด้านการประเมินผลการดำเนินงานที่จะทำให้ชุมชน สามารถวางแผนการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีทิศทาง ซึ่งความรู้ทั้งหมดนี้จะช่วยส่งเสริมให้คณะกรรมการ ชุมชนมีศักยภาพ และสามารถเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันในชุมชนเกิดการยกระดับสภาพความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างให้คณะกรรมการชุมชนได้มีความรู้เท่าทันกับความเสี่ยงทางสังคมที่ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

(3) องค์กรชุมชนอาจหาภาคีความร่วมมือในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ร่วมกับ ภาครัฐ/องค์กรพัฒนาเอกชน/องค์กรทางสังคมของชุมชนที่มีอยู่เดิม เพื่อให้มีแนวร่วม อันนำมาสู่การ สร้างแนวทางการจัดการชุมชนให้น่าอยู่และปลอดภัยที่จะช่วยลดความเสี่ยงทางสังคมในพื้นที่ร่วมกันได้

(4) องค์กรชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับ พระราชบัญญัติสถาน ประกอบการ พ.ศ .2509 อันมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดระเบียบพื้นที่เสี่ยงอบายมุข เช่น ร้านเกม ร้าน คาราโอเกะ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ประกอบการภายในชุมชนมีความรู้ และความเข้าใจ ที่จะร่วมมือกันดูแล ป้องกันไม่ให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่เสี่ยง กระทบต่อเด็กและเยาวชนในชุมชน

(5) องค์กรชุมชนควรประสานกับศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม เพื่อ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจในพื้นที่เสี่ยงกับภาคส่วนอื่นๆ ในมิติคุณค่า- คุณธรรม เพื่อให้ผู้ประกอบการเกิดความตื่นตัวในการดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรมและมีความ รับผิดชอบต่อสังคม

8.2 ข้อเสนอแนะต่อองค์กรชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324

(1) ควรมีกระบวนการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ที่มีจิตอาสา และมีศักยภาพเพื่อให้เกิดการสานต่อโดยเฉพาะวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องการดูแลและป้องกันความเสี่ยงให้กับเด็กและเยาวชน

(2) ควรมีการจัดกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อเชื่อมโยงคนกลุ่มผู้สูงอายุ เพราะในการศึกษาครั้งนี้พบว่า กิจกรรมในชุมชนได้เชื่อมโยง คนในครอบครัว คือ พ่อ แม่ ลูก แต่ภาพของการเชื่อมโยง โดยเฉพาะ กลุ่มผู้สูงอายุ ยังไม่ชัดเจน ดังนั้น การจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ จะช่วยให้ชุมชนเชื่อมโยง สถาบันครอบครัวได้มากขึ้น ตั้งแต่ ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ลูก

8.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาบทบาทขององค์กรชุมชนอื่น เช่น ชุมชนปตอ .1 (1) ชุมชนกองบัญชาการการศึกษา ที่ได้นำแนวคิดการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการความเสี่ยงของเด็กและเยาวชน ของชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ไปปรับใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาภายในชุมชน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบว่ามีปัจจัยเงื่อนไขอะไรบ้างที่ทำให้ชุมชนดังกล่าวสามารถดำเนินการดูแลและป้องกันความเสี่ยงให้กับเด็กและเยาวชนได้ อันนำมาสู่การรวบรวมความรู้ที่เป็นแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสี่ยงในบริบทพื้นที่เขตหลักสี่ร่วมกัน

(2) เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยงต่อเด็กและเยาวชน เช่น ร้านเกม ร้านคาราโอเกะ ส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์เชิงธุรกิจมากกว่าส่วนรวม การเข้ามาเก็บข้อมูลของผู้ศึกษา จึงถูกมองว่า อาจมีส่วนกระทบต่อธุรกิจของตน ด้วยมุมมองและทัศนคติดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษามีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล เช่น ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ ทำให้การศึกษาครั้งนี้ขาดข้อมูลเชิงลึกในส่วนของผู้ประกอบการ การศึกษาครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยพิจารณาในประเด็นของผู้ประกอบการ เพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

(3) ควรมีการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เกี่ยวกับการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ หรือ การพัฒนาศักยภาพสร้างผู้นำเองในชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324

9) สิ่งที่ได้เรียนรู้จากชุมชน

ประเด็นในการพัฒนาขององค์กรชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 นั้นแท้จริงแล้วจุดเริ่มต้นมาจากความพยายามในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มผู้ใหญ่ ที่คาดว่าความเสี่ยงจะเข้ามามีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง แต่วิธีการแก้ไขปัญหาที่น่าสนใจคือ การนำประเด็นด้านเด็กและเยาวชนเป็นตัวนำ เพื่อสร้างเป็นประเด็นจูงใจสร้างความสามัคคีในหมู่ผู้พักอาศัยที่มีความหลากหลายของพื้นเพเข้าด้วยกันได้ ในจุดนี้ทำให้ผู้ศึกษาได้เรียนรู้ถึงวิธีการในสร้างความเป็นหนึ่งเดียว

1) *ขจัดร้าย* คือการกำจัดประเด็นของความเลวร้าย องค์การชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ได้ดำเนินการในด้านกายภาพที่สำคัญ คือการพัฒนาพื้นที่เสี่ยงในชุมชนให้กลายเป็นพื้นที่คุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชน และความพยายามในการสร้างประสานความร่วมมือกับเครือข่ายระดับชุมชนในพื้นที่ในการรื้อเรียนกับหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะตามจุดต่างๆ ในชุมชนเคหะทุ่งสองห้องเพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับสมาชิกในชุมชน อันเป็นแนวทางการลดผลกระทบจากความเสียหายภายนอกที่มีผลต่อชุมชน นอกจากนี้องค์การชุมชนได้ดำเนินการในด้านสังคม คือการพัฒนาความสัมพันธ์ของผู้พักอาศัยในชุมชน ผ่านการทำกิจกรรมที่หลากหลายโดยเฉพาะการจัดกิจกรรมตามเทศกาลประเพณี และกิจกรรมการสังสรรค์ เพื่อสร้างความคุ้นเคย ความสนิทสนม อันนำมาสู่ความร่วมมือในการดูแลซึ่งกันและกันโดยอัตโนมัติ วิธีการนี้เป็นการขจัดต้นทางปัญหาสังคมหลายๆ เรื่องๆ ที่เกิดจากการละเลยของผู้พักอาศัยที่เห็นว่าไม่ใช่เรื่องของตน เช่น การลักลอบเล่นการพนัน การใช้เส้นทางในชุมชนขนส่งยาเสพติด เป็นต้น กล่าวได้ว่าความพยายามในการขจัดร้ายในชุมชน คือ การสร้างความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการพักอาศัยให้กับผู้พักอาศัยในชุมชน

2) *การขยายดี* คือ ความพยายามในการเพิ่มพื้นที่ดีทางด้านกายภาพ และการแสดงออกให้กับเด็กและเยาวชน สิ่งที่องค์การชุมชนได้ดำเนินการคือ การสร้างพื้นที่แสดงออกให้กับเด็กและเยาวชน ด้วยการพัฒนาพื้นที่ว่างเป็นสนามเด็กเล่นที่มีอุปกรณ์ที่เหมาะสม และการจัดที่สอดคล้องกับช่วงวัย เช่น การเล่นกีฬา การแสดง แม้ว่ากิจกรรมดังกล่าวจะเป็นกิจกรรมทั่วไป แต่มีเป้าหมายสำคัญ คือ การขยายแนวคิดให้เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้เห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการทำกิจกรรมฝึกฝนทักษะต่างๆ อีกทั้งยังวิธีการขยายแนวคิดค่านิยมในการประพฤติตนที่เหมาะสมตามแบบที่ผู้ใหญ่มองว่า เป็นพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม นอกจากนี้ องค์การชุมชนยังได้ใช้อิทธิพลในเป็นสมาชิกเครือข่ายภาคประชาชนในระดับเขต ขยายแนวคิดการเพิ่มพื้นที่แสดงออกให้กับเด็กและเยาวชนให้กับองค์การชุมชนอื่นๆ³ กล่าวโดยรวมได้ว่า การขยายดีนี้ คือความพยายามในการ

³ สำหรับในพื้นที่อื่นที่นำแนวคิดขององค์การชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 ไปใช้นั้น พบว่ารูปแบบกิจกรรมมีความหลากหลาย แต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่มาจากกรฝึกสอนของผู้พักอาศัยในชุมชน เพื่อให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใหญ่และกลุ่มเยาวชนในชุมชนนั้น

3) **มีภูมิคุ้มกัน** ในขั้นตอนนี้มีความต่อเนื่องจากการขยายดี นั่นคือ การสร้างกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชน องค์กรชุมชนได้ใช้กลุ่มผู้ใหญ่ในชุมชนที่มีความรู้และทักษะในกิจกรรมที่สามารถสอนให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งการทำกิจกรรมร่วมกัน สิ่งสำคัญ คือ กลุ่มผู้ใหญ่ที่เข้ามาเป็นแกนหลักในการจัดกิจกรรมนั้น เป็นกลุ่มผู้ปกครองที่ได้มีโอกาสใช้เวลาอยู่กับบุตรหลานของตน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับบุตรหลานในบ้านอื่น ทำให้เกิดความเคารพนับถือคล้ายกับคนในครอบครัว เกิดการดูแลซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการป้องกันและเฝ้าระวังควบคุมกัน กล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมเยาวชนโดยการให้ครอบครัวเป็นแกนหลักนี้ ถือว่าองค์กรชุมชนได้เข้ามามีส่วนกระตุ้นให้สถาบันครอบครัวในชุมชนเมืองได้ทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งบทบาทที่มีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้เด็กและเยาวชนในดำรงชีวิตท่ามกลางสถานการณ์ความเสี่ยงในปัจจุบัน นอกจากนี้การขยายแนวคิดไปยังชุมชนอื่นๆ ให้มีแนวทางเดียวกับชุมชนเคหะทุ่งสองห้อง 324 นี้สามารถเปรียบเทียบเป็นโครงข่ายชุมชนที่ช่วยลดความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนร่วมกัน กล่าวโดยรวมได้ว่าการสร้างภูมิคุ้มกันนี้ คือการพยายามสร้างการดูแลจากภายในชุมชน และการสร้างภาคีจากภายนอกควบคุมกัน

เมื่อพิจารณาในแต่ละขั้นตอนนี้พบว่าองค์กรชุมชนได้มีการดำเนินงานทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ควบคุมกัน โดยสามารถกล่าวโดยรวมน่า การดำเนินงานในระยะสั้น คือการสร้างกิจกรรม หรือการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดในด้านรูปธรรม เช่น การปรับปรุงพื้นที่ การสร้างกิจกรรม การดึงกลุ่มคนเข้ามาร่วมกิจกรรม ส่วนการดำเนินงานระยะยาว เช่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ การขยายแนวคิดให้ชุมชนอื่นนำไปปฏิบัติ การดำเนินงานขององค์กรชุมชนนี้จะช่วยการดำเนินงานเกิดเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไปได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เครือข่ายชุมชนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เขตหลักสี่. 2550. คู่มือประกอบการดำเนินงานเครือข่ายชุมชนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเขตหลักสี่. กรุงเทพมหานคร. (อัคราเนนา) ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร, สำนักงาน. 2551. สถานการณ์ยาเสพติดพื้นที่เขตหลักสี่. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน (พ.ศ.2543 .. แหล่งที่มา

www.codi.or.th[4 กันยายน 2552]

พระราชบัญญัติส่งเสริมเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550. แหล่งที่มา www.oppo.go.th[1

2551]

ราชบัณฑิตสถาน. 2549. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตสถาน.

พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสแควร์.

รามจิตติ. สถาบัน. 2549. สมุดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพงษ์ จิตระดับ. 2550. กรุงเทพมหานคร: เมืองสี่เทาของเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรวิทย์ นาคทรรพ. 2549. นโยบายและยุทธศาสตร์วัฒนธรรมเพื่อเด็กไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ภาษาอังกฤษ

Giddens Anthony. 2002. Runaway world how globalization is reshaping our lives.

Second edition. London.

Tony Bilton et al. 1996. Introductory Sociology. 3rd edition. London: Macmillan.

Ulrich Beck. 1992. Risk society: Towards a new modernity. London: Sage.